

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕПЛІК КОНСТАТИВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Стаття присвячена дослідженню ефективного функціонування ініціальних констативних тверджень у діалогічному дискурсі в залежності від інтенцій комунікантів. Надається їх прагматична та семантична характеристика з урахуванням реальних явищ комунікації.

Ключові слова: комунікативний процес, ініціальний констатив, комунікативна інтенція, стратегія, тактика, діалогічний дискурс.

The purpose of the article is to analyze the effective functioning of the constative initial statements in dialogical discourse depending on the communicative intentions. Semantic and pragmatic peculiarities of the constative initial statements are studied depending on real communication.

Key words: communication process, constative initial statement, communicative intention, strategy, tactic, dialogical discourse.

Діяльнісний підхід до вивчення мови, дослідження закономірностей функціонування мовних одиниць з урахуванням усіх складників комунікації, їх взаємодії у процесі комунікації є однією з основних тенденцій лінгвістичних досліджень останніх десятиріч. Мова при цьому розглядається як інструмент впливу на співрозмовника, при цьому велика увага приділяється комунікативним намірам конкретної мовної особистості [2, с. 77]. При такому підході основним об'єктом вивчення є мовна комунікативна діяльність. Слід зазначити, що тільки аналіз реального функціонування мовних одиниць з урахуванням лінгвістичних, екстралінгвістичних та соціальних факторів-цілей комунікантів дає можливість виводити закономірності організації мови [6, с. 3]. Дослідження прагматичних аспектів спілкування, діалогічного мовлення допомагає зрозуміти комунікативне призначення мовної одиниці мовця. Інтерес до вивчення діалогічного дискурсу пов'язано з діяльнісним підходом до вивчення мовних явищ, при цьому діалог вважається різновидом людської поведінки [3, с. 7]. Таке вивчення обумовлено об'єктивною природністю діалогу і розробкою адекватної лінгвістичної теорії, теорії мовленнєвих актів, яка відкрила можливість аналізу цього явища. Основним положенням цієї теорії є діяльнісний підхід до вивчення функціональних явищ мови, при цьому одним з центральних понять є поняття мовленнєвого акту, аналіз якого допомагає дослідити мову в комунікації. Класифікація мовленнєвих актів є спробою виявлення можливих способів дослідження мови [8, с. 15 та ін.].

Слід зазначити, що вивчення мовленнєвих актів було плідним для лінгвістики, тому, що воно надало можливість повного опису висловлювання в процесі комунікації, але не надало можливості опису мовленнєвих актів у безпосередній ситуації спілкування в контексті [6, с. 169], що є необхідним для інтерпретації як ілокутивної так і перлокутивної сили, яку висловлювання адресанта здійснює на адресата. Відомо, що природа людського спілкування не відбивається в ізолюваному мовленнєвому акті, а має місце тільки при обміні репліками. Співрозмовники взаємодіють і вносять свій внесок в розмову, наприклад, при наданні інформації і отриманні відповіді, при цьому кожна репліка вмонтована в прагматичний контекст – дискурс [5, с. 13]. Мовленнєві акти, які лежать в основі реплік діалогу (розмовного дискурсу) слідує один за одним згідно з певними правилами як і соціальні дії людей.

Об'єктом нашого дослідження є констативний дискурс, який розглядається з точки зору взаємодії реплік комунікантів у взаємозв'язку з різними компонентами мовленнєвої ситуації. Актуальність такого дослідження обумовлена інтересом до вивчення констативного дискурсу, при функціонуванні у якому констативи набувають різноманітні прагматичні значення. Мета статті – аналіз прагматичних та семантичних аспектів констативів у діалогічному дискурсі. Прагматичне значення констативу характеризується синкретичними формами висловлення, що означає його здатність виконувати поряд з функцією ствердження функцію впливу на слухача. У статті розглядаються деякі комунікативні інтенції адресанта та адресата. Залежно від їх цілей і мотивів виділяються типи ініціальних констативів з перлокутивною метою переконання в істинності повідомлень та констативів з перлокутивною метою спонукання до обміну думками. Також розглядаються констативи-відповіді у діалогічному констативному дискурсі, прагматичне забарвлення яких обумовлено комунікативними інтенціями.

Використання ініціальних констативів з перлокутивною метою переконання в істинності повідомлення спрямоване на надання адресату інформації і переконання його у правильності погляду адресанта на певні факти шляхом застосування різноманітних мовних засобів. Констативи з перлокутивною метою переконання адресата в істинності повідомлення демонструють упевненість адресанта в достовірності фактів, при цьому він може використовувати форматори переконання *I'm sure, I could swear* та ін. Переконанню також сприяє знання пресупозиції спілкування, яка можливо передбачає протилежну думку адресанта, наприклад:

Cook... I could swear I heard a cab drawing up to the door.

Miss Van Huysen. You imagined it. Imagination . Everything in life... like that...disappointment...illusions (Th. Wilder).

Констативи з перлокутивною метою переконання в істинності висловлювання можуть також мати на меті схвалити дії адресата, висловити протилежні думки, здивувати його, наприклад:

Jim: As a matter of fact, I have got an idea.

Mabel: Have you, Jim? (M. Hoffe).

Окремо слід зазначити засоби переконання в справедливості негативної інформації, до яких належать, наприклад, різноманітні засоби інтенсифікації висловлювання. Констативи з перлокутивною метою переконання в істинності висловлювання можуть також бути спрямовані на запевнення в невірному розумінні наданих фактів. Форматори категоричності у цьому випадку можуть висловлювати припущення. Емфатичне *do* у констативах з перлокутивною метою переконання в істинності висловлювання підкреслює категоричність висловлювання і спрямовано на підсилення впливу на адресата. Говорячи про різні види мовного впливу, слід зазначити значення аргументації, механізми якої широко використовуються для переконання в істинності фактів та інформації, які надані адресантом. Аргументація обов'язково включає оцінку, яка має на увазі істинний аспект значення мовних виразів [1, с. 60]. Для висловлення активного відношення до тих фактів, які надаються адресантом, він вибирає такі мовні засоби, які відповідають певним цілям комунікації.

Переконуючи в істинності приведенного факту, адресант може використовувати аргументи, які спрямовані на завоювання симпатій адресата і впливають на його настрій. Перлокутивний ефект переконання в істинності фактів при цьому може досягатися за рахунок урахування можливого психологічного стану адресата. Коли адресант аргументовано впливає на слухача він змушує його прийняти іншу точку зору, що сприяє досягненню перлокутивного ефекту.

Аргументація займає особливе місце серед різноманітних форм впливу на слухача в процесі мовленнєвої діяльності. У роботах, присвячених питанням теорії аргументації та розробці основних її понять, процес аргументації представлено як органічну нерозривну сукупність логічного процесу доказу висунутого положення (тези) і психологічного процесу переконання в можливості прийняти його [1]. Центральна категорія доказу – обґрунтування є

засобом вираження причинно-наслідкових відносин. Причинно-наслідкові відносини визначають смислові граматичні зв'язки між висловлюваннями. Ці зв'язки є зв'язками логічної обумовленості, каузальності, причинно-наслідкового витікання одного з іншого [1, с. 320] Реалізація цих зв'язків здійснюється синтаксичними і лексико-граматичними засобами: сполучниками причинно-наслідкової семантики *because, so*; підрядними і сурядними зв'язками в складних реченнях і в ланцюжку простих речень.

Констативи з перлокутивною метою переконання адресата в істинності повідомлення представлені різноманітними за структурою мовленнєвими актами: простими, складними (комплексними і композитними). Комплексний мовленнєвий акт констативу складається з простого констативу-тези і простого констативу-обґрунтування. Мета обґрунтування - підвищення переконливості констативу-тези. Констативи з використанням мотиваційних засобів можуть бути спрямовані на переконання адресата у недоречності приведення інформації, переконання в істинності фактологічного змісту положення, яке стверджується, наприклад:

- *It was very bad. We lost three cars.*
- *I heard about it (E. Hemingway).*

Існують декілька типів конфігурацій складних констативів, до складу яких входять констатив-теза і констатив-обґрунтування. Констатив-теза може передувати або йти за констативом-обґрунтуванням. Композитні констативи можуть бути спрямовані на запевнення адресата у відвертості слів адресанта, у доцільності ствердження певних фактів. Здійсненню мети адресанта може сприяти використання певних засобів інтенсифікації висловлювання, наприклад, порівняльних зворотів, індикаторів переконання, певних фразеологічних виразів, використання яких для пом'якшення типу переконання обумовлено етичними нормами спілкування. У композитному мовленнєвому акті констативу мовленнєві акти знаходяться у відношенні координації та мають рівноправний комунікативний статус. Між пропозиціональним змістом компонентів композитного мовленнєвого акту можуть спостерігатися відносини узагальнення і конкретизації, наприклад:

- Myra / ... /: Children - he has got it. Dad has really got the appointment.*
- Belinda: Of course he has (W. Robertson).*

Функція переконання може здійснюватися не тільки мовними засобами, а й невербальними засобами комунікації, багато уваги при цьому приділяється екстралінгвістичним аспектам спілкування. Контекст відіграє важливу роль при інтерпретації інтенції констативного висловлювання, яке використовується адресантом з певною комунікативною метою. Дані фактори дають адресату можливість правильно зрозуміти комунікативний намір адресанта, а адресанту надають впевненість у тому, що адресат правильно зрозуміє його комунікативний намір.

Аналіз мовного матеріалу та комунікативних інтенцій адресанта свідчить про те, що поведінка адресанта може бути побудована на порушенні принципу істинності П. Грайса і демонструє той факт, що у певних видах комунікації "порушення" правила дискурсу є органічною властивістю, "правилом" цього виду мовленнєвої діяльності [8, с. 121]. Існують ситуації, в яких адресант використовує переконання адресата в істинності висловлювання як тактичний прийом, наприклад:

- Lady Frederick /Interrupting as if the truth had suddenly lashed across her./: Ada! I do believe you came here today about my account.*
- Madame Claude: Oh, no, my lady, I promise you (S. Maugham)*

У наведеному прикладі адресант, переконуючи в істинності, планує отримати реакцію, яка є протилежною тій, яка б логічно витікала зі сказаного. Використовуючи індикатори переконання, адресант як-би бере на себе провину, знаючи заздалегідь про те, що норми етикету не дозволяють адресату підтвердити цю провину і прореагувати негативно.

Будь-яке висловлювання завжди прагматично орієнтоване тому, що створюється адресантом з певною комунікативною інтенцією. Прагматична установка лежить в основі породження досліджуваних нами типів ініціальних констативів і визначає специфіку їх

комунікативних різновидів. Констативи з перлюкутивною метою спонукання до обміну думками, виконуючи функцію впливу на адресанта, також демонструють різні відтінки значення в залежності від комунікативних інтенцій мовця. У процесі мовленнєвої діяльності адресант може висловлювати припущення, категоричність або некатегоричність якого не завжди є експліцитною. Автор висловлювання робить припущення, коли інформація, яку він надає, не є незаперечною. Ступінь поінформованості адресанта може бути різним. В цьому випадку існують різні ступені упевненості адресанта стосовно фактів, які він презентує. Зміст ініціального констативного висловлювання може передаватися з різним ступенем упевненості в його істинності. У цьому випадку існує можливість альтернативної відповіді для адресата. Ця відповідь може бути обумовлена соціальними статусами комунікантів. Форматори зниження категоричності висловлювання в ініціальній констативній репліці можуть набувати деякі додаткові прагматичні значення, наприклад, спонукати до обміну думками. Категоричність висловлювання може бути знижена за рахунок використання модальних слів, наприклад, модального слова *maybe*. Модальне слово модифікує значення усього висловлювання в аспекті впевненості адресанта у своїх словах. Воно може містити приховане питання, наприклад:

- *Maybe I'll leave Gabilanin the corral when I go to school today*
- *Be good for him to be cut in the sun (J. Steinbeck).*

Категорія модальності тісно пов'язана з категорією оцінки. Це дозволяє деяким авторам не розрізняти ці поняття. Оцінку можна розглядати не тільки як характеристику певних предметних ситуацій з точки зору добра чи зла, а й з точки зору достовірності інформації [1, с. 61]. Функціональна роль модального дієслова *maybe* у наведеному прикладі зводиться до модифікації значення висловлювання в аспекті впевненості/невпевненості адресанта у правильній оцінці своїх дій.

Одиниці модусу типу *I think, I suppose* містять сему «припущення» і вони є адекватними модальним словам. Зазначені слова підкреслюють непевненість адресанта, бажання вплинути некатегорично на адресата і спонукати його висловити свою точку зору, а не позначити ментальний процес адресанта. Дієслова, які входять до складу одиниць, модусу типу *I think* містять сему «припущення». Їх оцінка припускає іншу думку, наприклад:

Carol: Key, I think you're wonderful.

Key: I think life is wonderful (J. Priestley).

Констативна репліка-відповідь у наведеному прикладі представляє собою одиницю модусів типу *I'm afraid*, метою яких у подібних прикладах є не тільки припущення, а й бажання узагальнити значення висловлення адресанта і таким чином продемонструвати йому у м'якій формі своє небажання обговорювати свою персону. У мовленнєвих актах такого типу констатація може поєднуватися з непрямим запитанням.

Дієслова експліцитного модусу, які є прагматичними синонімами, можуть розрізнятися за своїм прагматичним значенням і асоціюватися з позитивною або негативною оцінкою. До таких дієслів відносяться дієслова *to hope*, яке має позитивне забарвлення. *to be afraid* асоціюється із судженням негативного плану, хоча *I'm afraid* функціонує як етикетна формула, призначення якої полягає в тому, щоб пом'якшити негативний вплив на адресата повідомлення, яке пов'язано з неприємним для адресата наслідком. У цьому випадку ініціальна репліка може містити приховане запитання. Слід зазначити, що форматор *I'm afraid* може виконувати різні функції і мати різне прагматичне забарвлення у ініціальній репліці та репліці-відпові констативного діалогічного дискурсу діалогічного дискурсу.

Перифрастична фраза *to be going to – Future* є засобом пом'якшення категоричності висловлювання і може застосовуватися адресантом у цьому випадку не для зазначення подій, які, можливо, відбудуться у майбутньому. Адресат розуміє, що інформація, яка надається, може бути сприйнята негативно адресатом, і тому він знижує рівень категоричності висловлювання, вживаючи фразу *to be going to*, наприклад:

Agatha. It is going to be rather painful for Harry after eight years and all that happened to come back to Wiskwood.

Gerald. Why painful? (N. Eliot).

Елемент, *you know* також може знижувати категоричність висловлювання адресанта і водночас використовується для встановлення контакту між комунікантами, наприклад:

Agatha. You know. I'm going.

Dulcie. I trust it may do you good (A. Sutro).

Аналіз форматорів типу *a bit, a little, just* тощо, які зазвичай виконують функцію зниження ступеню тієї чи іншої ознаки з метою м'яко вплинути на адресата і спонукати його висловити чітко своє відношення до ініціальної репліки, не завжди приводять до бажаного результату. Репліка-відповідь у цьому типі констативного дискурсу може демонструвати ухилення адресата від конкретної відкритої реакції на ініціальну репліку, що обумовлено комунікативними інтенціями адресата, наприклад:

Disraeli. Ah – you are a little radical.

Clarissa. Perhaps (L. Parker).

Слід зазначити, що негативна характеристика фактів або подій у ініціальній репліці, яка надається адресантом, може бути пом'якшена елементами, які висловлюють низький ступінь ознаки. Таке поєднання обумовлено принципом увічливості, наприклад:

Mabel: There's a bit too much of this Gadgey Marvin.

Jim: Why, he's a very nice fellow (M. Hoffe).

Вивчення мовного матеріалу свідчить про те, що суб'єктний предикативний зворот (конструкція *Nominative with the Infinitive*), *предикат модусу якого містить дієслово seem*, спрямовано на зниження категоричності висловлювання, також може мати додаткове прагматичне значення, а саме, може бути спрямованим на те, щоб у м'якій формі примусити адресата висловити свою точку зору, наприклад:

- The Cardinal seems to have stolen an immense amount of money.

- Doubtless (E. Tenton).

Вживання в одному висловлюванні декількох форматорів зниження категоричності висловлювання демонструє невпевненість адресанта, яка, можливо, пов'язана з його соціальним статусом, наприклад:

Victor: I think you must be mad, Amanda.

Amanda: I've often thought that myself (N. Coward).

При поєднанні в одному повідомленні двох форматорів з протилежним прагматичним значенням адресант хоче створити щось середнє між підкресленою й зниженою категоричністю судження. Уживання форматорів зниження категоричності висловлювання після форматорів посилення категоричності сприяють посиленню категоричності висловлювання. У протилежній ситуації висловлювання має відбиток зниження категоричності, наприклад:

- *I do think I could place my life in your hands.*

- *You might not get it back again (A. Maclea);*

- *I think that child should be taken home.*

- *She is only tired, don't take notice; she's only a child (M. Spark).*

Адресант може спонукати адресата до обміну думками, використовуючи різноманітні засоби інтенсифікації висловлювання, які підкреслюють ставлення адресанта до повідомлення й спрямовані на одержання репліки-відповіді, яка продемонструє думку співрозмовника, наприклад:

Nightingale: But his style is so exaggerated.

Herbert: I suppose it is (R. Berkelet).

Ми виділяємо декілька видів впливу ініціальних констативних висловлювань із перлокутивною метою спонукання до обміну думками, які адресант здійснює на адресата, наприклад:

1. спонукати висловити думку-ставлення до можливих дій адресанта:

Daddy: Maybe we can send them away.

Mommy: Oh, Look at you! You're turning into jelly; you're indecisive; you're a woman (E. Albee);

2. спонукати висловити думку-ставлення до оцінки адресантом різноманітних явищ і фактів, наприклад:

Mabel: Lovely. It must be, to see all the east, to travel all over the world!

Jim: Yes, it must be (M. Hoffe);

3. спонукати висловити думку-пояснення причин явищ і фактів, які повідомляються адресантом, наприклад:

Percy: I thought I heard the front door.

Jane: I think you did/ I expect they've come back (B. Levy).

Зміст ініціальних констативів у складі констативного дискурсу не вичерпується тільки значенням ствердження, а характеризується прагматичною варіативністю, синкретизмом прагматичних значень і залежить від умов комунікації і інтенцій комунікантів. Зміст ініціальних констативів у складі констативного дискурсу передає не тільки ствердження, а й відтворює різноманітні відтінки прагматичних значень і залежить від інтенцій комунікантів. Прагматична варіативність констативів-зачинів обумовлена низкою факторів. До них відносяться: ініціальна позиція констатива; тип номінації, зокрема, кваліфікативні характеристики, що свідчать про наявність прихованого запитання, прихованого спонукання; засоби інтенсифікації оцінки; специфікатори прагматичної настанови мовця в даному, конкретному тексті: семантична ознака позитивність / негативність, прагматична релевантність відношення висловлювання до актуальної ситуації спілкування, мотивувальна ознака, ознака рівності/нерівності ієрархічних статусів комунікантів.

Прагматичне значення констатива може модифікуватися в бік посилення і зниження категоричності висловлювання. У певних умовах комунікації форматори зниження і посилення категоричності висловлювання можуть істотно змінювати своє прагматичне значення. Форматори посилення категоричності висловлювання типу *surely* можуть втрачати сему «впевненість» і виражати припущення, натяк, приховане запитання; форматор *do*, вживання якого не є типовим для констатива в ініціальній позиції, може бути спрямований не на посилення впливу на адресата, а на виконання іншої функції: підтвердження згоди з не вираженою експліцитно точкою зору адресата, підтвердження точки зору самого адресанта. Форматори зниження категоричності висловлювання типу *I think* також можуть набувати додаткові прагматичні значення: спонукати до обміну думками, містити приховані запитання. Один і той же форматор у складі констативного висловлювання може повністю змінювати своє значення в залежності від позиції в діалозі. Дослідження прагматичних аспектів використання констативів виявляє обмеженість принципів конверсаційної логіки, запропонованих П.Грайсом. Аналіз досліджуваного матеріалу свідчить про порушення в умовах реальної комунікації принципу істинності на догоду принципу ввічливості і показує, що у певних видах комунікації порушення правила дискурсу визначається тактичними завданнями мовця і є органічною властивістю, правилом цього виду мовленнєвої діяльності.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бігунова Н. О. Позитивна оцінка: від когнітивного судження до комунікативного висловлювання : монографія / Н.О. Бігунова. – Одеса: КП ОМД, 2017. – 580 с.
2. Гніздечко О. М. Авторизація наукового дискурсу : комунікативно-прагматичний аспект (на матеріалі англомовних статей сучасних європейських та американських лінгвістів) : Дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Гніздечко Оксана Миколаївна. – К., 2005. – 203 с.
3. Корогода Т. М. Стратегії і тактики подолання комунікативних збоїв в англомовному діалогічному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 – герм. мови / Т. М. Корогода. – К., 2013. – 19 с.
4. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.

Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

---

5. Нариси з лінгвістичного аналізу дискурсу: до проблеми типології та характеристики [за заг. ред. І. П. Липко]. – Х. : Бурун і К, 2014. – 204 с.
6. Солощук Л.В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі / Л.В. Солощук. – Харків: Константа, 2006. – 298 с.
7. Старикова Е. Н. Зарубежные теории речевой деятельности / Е. Н. Старикова // Язык и идеология: Критика идеалистических концепций функционирования и развития языка. – К. : Выща школа, 1981. – С. 114-136.
8. Austin J. L. How to Do Things with Words / J. L. Austin. – London : Clarendon Press, 1962. – 167 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Albee E. Two Plays / E. Albee. – New York : New American Library, 1991. – 127 p.
2. Hoffe M. Many Waters / M. Hoffe // Famous Plays of Today. – London : Victor Gollancz Ltd., 1999. – P. 239–348.
3. Maugham W. S. Collected Plays / W. S. Maugham. – London : Windmill Press, 1992. – 310 p.
4. Spark M. The Public Image / M. Spark. – Moscow : Progress Publishers, 1976. – 292 p.
5. Steinbeck J. The Winter of Our Discontent / J. Steinbeck. – Moscow : Vyssaja Skola, 1985. – 271 p.
6. Wilde O. The Importance of Being Earnest / O. Wilde // Eight Great Comedies. – New York : New American Library, 1958. – P. 286 – 345.

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

31 жовтня 2019 року

Вип. 52

Збірник наукових праць

Переяслав – 2019

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. – Переяслав, 2019. – Вип. 52. – 480 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Базалук О.О. – доктор філософських наук, професор

Воловик Л.М. – кандидат географічних наук, доцент

Дашкевич Є.В. – кандидат біологічних наук, доцент (Білорусь)

Доброскок І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Євтушенко Н.М. – кандидат економічних наук, доцент

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук (відповідальний секретар)

Руденко О.В. – кандидат психологічних наук, доцент

Садиков А.А. – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Казахстан)

Склярєнко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Халматова Ш.С. – кандидат медичних наук, доцент (Узбекистан)

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і технічних наук.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій.

©Автори статей

©Рада молодих учених університету

©ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди